

Seminarium Zakładu Wschodu Starożytnego semestr letni 2021/2022

(online, meet.google.com/iak-apxm-jyr)

2.3.2022, godz. 15:00–16:30

„Państwo a świątynia w świetle hodowli w Sippar”

prof. Radosław Tarasewicz, Pracownia Historii Starożytnego Bliskiego Wschodu, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

W 539 roku Cyrus przejął kontrolę nad Babilonią. Dla Babilończyków równało się to z utratą niezależności i przekształceniem jednego z najstarszych historycznie regionów w prowincję państwa perskiego określaną jako *ebir nāri u Bābili*. Bezpośrednią kontrolę przejął mianowany przez króla perskiego satrapa. Była to zmiana o charakterze administracyjnym, która jednak początkowo prawdopodobnie nie pociągnęła za sobą poważnych zmian w administracji niższego szczebla. Być może częściowym wyjaśnieniem braku zdecydowanych zmian w administracji, w tym w zwiększaniu kontroli nad świątyniami, jest fakt, iż państwo posiadało odpowiednie narzędzia kontroli już przed 539 rokiem. Nie ulega wątpliwości, że wraz z upływem czasu także Persowie w coraz większym stopniu wywierają wpływ na babilońskie instytucje, kontrolują babiloński system prawny i uszczelniają system podatkowy. Dokumenty z archiwum świątyni Ebabbar z Sippar nie dostarczają zbyt wielu świadectw tego, w jaki sposób Persowie zwiększają swoją kontrolę. Wynika to głównie z charakteru archiwum, a przede wszystkim treści tabliczek jakie się w nim znajdują. Obiecujących danych dostarcza BM 61899, który dotyczy inspekcji bytła Šamaša przeprowadzonej przez dwóch urzędników, przedstawicieli państwa.

6.4.2022, godz. 15:00–16:30

„*tupšar Ebabbar* - o czym pisali skrybowie świątynni z Sippar”

mgr Paulina Pikulska, Zakład Wschodu Starożytnego, Uniwersytet Warszawski

Skrybowie piszący teksty dla świątyni w okresie nowobabilońskim (539–332 p.n.e.) mieli ręce pełne roboty. Na glinianych tabliczkach uwieczniali dokumenty dotyczące długów, wynajmów, podatków, zakupów, spraw sądowych, a także korespondencje czy spisy dóbr wszelakich. Niemal pełny przekrój wspomnianych tekstów można znaleźć w archiwum Ebabbar, tj. najważniejszej świątyni w Sippar (współ. Abu Habbah, Irak), które stanowi przedmiot prowadzonych przeze mnie badań.

Spośród skrybów z Sippar znacząco wyróżnia się grupa *tupšar Ebabbar* (akad. skryba/owie Ebabbar) co za A.C.V.M. Bongenaarem zwykło tłumaczyć się na język angielski jako *College Scribes*. Uważa się, że ten kolegialny organ plasował się niemal na szczycie pionu administracyjnego świątyni.

Wspomniany Bongenaar widział ich w hierarchii zaraz po *šangû* i *qīpu*, a John MacGinnis opisywał jako "kregostup administracji" oraz zaangażowanych we wszystkie sprawy gospodarcze świątyni.

W swojej prezentacji przedstawię co i dla kogo spisywali *tupšar Ebabbar* oraz jak ta wiedza wpływa na nasze postrzeganie ich roli w świątynnej administracji.

11.5.2022, godz. 15:00–16:30

„*šanû* w administracji babilońskiej w I tys. p.n.e. Czy byli zastępcami dygnitarzy?”

mgr Łukasz Klima, Zakład Wschodu Starożytnego, Uniwersytet Warszawski

Nowobabilońscy urzędnicy określani jako *šanû* (dosłownie "drugi") zwykle uznawani są przez badaczy za swego rodzaju zastępców (*deputy*) wspierających głównych dygnitarzy w ich codziennej pracy. Rzeczywiście do pewnego stopnia pozostają w cieniu - żaden z nich nie został wymieniony na tzw. *Hofkalendrze* Nabuchodonozora II. Przejawy ich działalności, odnajdowane głównie w dokumentach prawnych i administracyjnych, wydają się mieć wspólny mianownik niezależnie od tego, czy dany *šanû* działa przy urzędniku dworskim, namiestniku miasta czy wodzu plemiennym. Wnikliwe spojrzenie na źródła prowadzi do wniosku, że prawdopodobnie wcale nie pełnili oni roli "prawych rąk" swoich hipotetycznych przełożonych.

1.6.2022, godz. 15:00–16:30

„Bitum w okresie nowobabilońskim”

prof. Stefan Zawadzki, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (emeritus)

Bitum był jednym z najważniejszych (obok cegieł) materiałów budowlanych w całych dziejach Mezopotamii. Podczas gdy we wczesnym okresie (3 tys. przed Chr.) używano wielu terminów na określenie bitumu, w 1 tysiącleciu w odrodzonym państwie nowobabilońskim stosowano tylko dwa terminy znane zarówno z zapisu ideograficznego jak i sylabicznego. Większość badań dotyczy okresu sumeryjskiego, skąd pochodzą najliczniejsze dane, zwłaszcza z okresu 3 dynastii z Ur, choć i tam najczęściej używano tych samych terminów jak w Babilonii w 1 tys. przed Chr. Po okresie 3 dynastii Ur najbogatsze dane dotyczące bitumu pochodzą z okresu nowobabilońskiego, stąd decyzja by poddać te teksty (w większości dotychczas niepublikowane) badaniom. Znaczenie obu typów bitumu *esir* = a. *esir₂* (Pl. *esir.ḥi.a*) i *esir.had₂.a* = *kupru* jest różnie objaśniane, niekiedy wręcz sprzecznie, dlatego ta kwestia będzie przedyskutowana jako pierwsza. W dalszej dyskusji omówimy następujące zagadnienia:

2. Typologia nowobabilońskich tekstów, których przedmiotem jest bitum
3. Format tabliczek
4. Chronologiczna dystrybucja
5. Dostawcy bitumu i ich pozycja społeczna
6. Odbiorcy
7. Zapłata za bitum
8. Organizacja dostaw bitumu.